

BİRİNCİ BÖLÜM KARAR

RAŞİT KONYA BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2017/26780
Karar Tarihi : 28/6/2018

Başkan : Burhan ÜSTÜN
Üyeler : Hicabi DURSUN
Hasan Tahsin GÖKCAN
Kadir ÖZKAYA
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Raportör : Nahit GEZGİN
Başvurucu : Raşit KONYA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, terör örgütüne üye olma suçlamasıyla ceza infaz kurumunun tek kişilik odasında tutulma nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 3/7/2017 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmiştir.
5. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:
7. Türkiye 15 Temmuz 2016 gecesi silahlı bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmış ve Bakanlar Kurulu tarafından ülke genelinde 21/7/2016 tarihinden itibaren doksan gün süreyle olağanüstü hâl (OHAL) ilan edilmesine karar verilmiştir. Üç aylık sürelerle uzatılan OHAL süreci devam etmektedir. Darbe teşebbüsüne ilişkin süreç, OHAL ilanı, OHAL döneminin gerektirdiği tedbirlere ilişkin detaylı açıklamalar Anayasa Mahkemesinin *Aydın Yavuz ve diğ.leri* ([GK], B. No: 2016/22169, 20/06/2017, §§ 12-20, 47-66) kararında yer almaktadır.

8. Darbe teşebbüsü öncesinde öğretmen olan başvuru, darbe teşebbüsü sonrasında terör örgütü (Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması, FETÖ/PDY) üyesi olduğu gerekçesiyle tutuklanarak yüksek güvenlikli Sincan Kapalı

Ceza İnfaz Kurumuna konulmuş; 28/11/2016 tarihinde Keskin T Tipi (yüksek güvenlikli) Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna (Ceza İnfaz Kurumu) nakledilmiştir.

9. Başvurucu, diğer bazı mahpusların da kaldığı odada (çoklu oda) tutulmakta iken Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulunun (İdare ve Gözlem Kurulu) oybirliğiyle ve Kurumun asayiş ve güvenliği ile önceki kamu görevinin can güvenliği yönünden özel önlem alınmasını gerekli kıldığı gerekçesiyle aldığı karar sonucunda 16/3/2017 tarihinde tek kişilik odaya alınarak burada tutulmaya başlanmıştır.

10. Başvurucu, tek kişilik odaya alınmasının ardından İnfaz Hâkimliğine başvurmuş ve yeniden çoklu odaya alınma talebinde bulunmuştur. İnfaz Hâkimliği 18/4/2017 tarihli kararı ile başvurusunun talebini reddetmiştir.

11. Söz konusu itiraz incelemesi sürecinde başvuru 29/3/2017 tarihinde, İdare ve Gözlem Kurulunun kararıyla ve Ceza İnfaz Kurumundaki durumunun değiştiği gerekçesiyle yeniden önceden tutulmakta olduğu çoklu odaya alınmıştır.

12. Başvurucunun İnfaz Hâkimliğinin kararına itirazı, Kırkkale 2. Ağır Ceza Mahkemesinin (Ağır Ceza Mahkemesi) 29/5/2017 tarihli kararıyla kesin olarak reddedilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili bölümü şöyledir:

"15/07/2016 tarihinde teşebbüs edilen ancak gerçekleştirilemeyen darbe girişimi sonrasında, darbeye bizzat karışan veya FETÖ/PYD üyesi örgüt mensuplarının tutuklanmasından ötürü Ceza İnfaz Kurumunda yoğunluk yaşandığı, darbe girişimi öncesinde ve sonrasında yaşananlar, sivil itaatsizlik içeren davranışlar, yurt dışında olan veya kaçan örgüt mensuplarının açık kaynaklardan yaydığı talimatlar nazara alındığında örgüt üyeleri üzerinde baskı kurulmaya çalışıldığı, örgüt işleyişi bilgi veren örgüt mensuplarının ifade değiştirmeye zorlandığı, ilk olarak dini duygular üzerinden ihanet edilmiş olacağı şeklinde tevatürler ile korkutulduğu, netice alınamaması halinde tehdit edildiğine yönelik bilgiler alındığı, ayrıca kurumun güvenliğini tehdit eden ihbarlar yanında, Ceza İnfaz Kurumları hakkında bilgi toplanmaya çalışıldığının belirlendiği, birlikte hareket ederek hala etkinlik sağlamaya, örgütün dağılmasını engellemeye çalışan örgüt mensuplarının gücü manevi ve maddi korkudan aldığı bilindiğinden, kurumun güvenliğini sağlamak maksadıyla koşu değişikliğinin yerinde olduğu, zaten 13 gün kaldıktan ve tehlike bertaraf edildikten sonra yeniden çoklu koşu alındığı [başvurucu] belirlenmekle, itiraza konu kararın yerinde olduğu ... (aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur)."

13. Nihai karar 6/6/2017 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, başvuru 3/7/2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

14. Anayasa Mahkemesi 2/3/2018 tarihli yazısıyla, Ceza İnfaz Kurumundan başvurusunun tek kişilik odada tutulduğu sürece ilişkin ayrıntılı bilgi talep etmiştir. Ceza İnfaz Kurumu, Anayasa Mahkemesinin sorduğu tüm hususlara 29/3/2018 tarihinde yazılı cevap vermiştir. Söz konusu cevap şöyledir:

"1) 5275 Sayılı Yasa'nın 9/2 (d-e), 24/1-d. 113. 116/1 maddeleri ve Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Tüzüğü'nün 69/1 (c-d), 180/2 maddelerindeki düzenlemeler gereği olarak kurumun yüksek güvenlik bölümündeki tek veya üç kişilik odalarında barındırılması zorunlu kılması bir yana, kurumun asayiş ve güvenliği ile, tutuklunun önceki kamu görevinin can güvenliği yönünden özel önlem

alınmasını gerekmektedir. Tekli odalarımızda acil çağrı butonu 24 saat çalışmakta olup, koridorda 24 saat kamera kaydı yapılmakta ve sürekli hükümlü ve tutuklular gözetim altında tutulmaktadır. Sağlık hizmetlerinden yararlanmasında herhangi bir gecikme veya faydalanmasında hiçbir sorun yoktur. (Kurumumuzda hafta içi doktor ve sağlık personeli bulunmakta ve mesai saatleri dışında ise her vardiyada bir sağlık personeli ile 24 saat sağlık hizmeti verilmekte olup, herhangi bir acil durum olduğunda 112 Acil Servis aranarak ambulans gelmekte ve sağlığı açısından gereken müdahale yapılmaktadır. Ceza infaz Kurumumuzda Kullanılmakta olan Tek Kişilik odalar Hücre olmayıp, diğer odalarda kalan hükümlü ve tutukluların sahip olduğu haklara sahip olup, 17.06.2005 tarih ve 25848 sayılı resmi gazete ile yayınlanarak yürürlüğe giren 'Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler hakkındaki Yönetmelik' Hükümlerinde belirtilen eşyaları odalarında bulundurabilmektedirler. Tekli Oda içerisinde kapısı ayrı olan 2.69m2 tuvalet, dış vardır. Odanın yan iç tarafında mutfak dolabı, mutfak tezgahı ve su bataryası bulunmaktadır. Tekli Oda Toplam 12.59 m² den oluşmaktadır. Tekli Odalarda Kalan Hükümlü ve Tutuklular Tekli odaların kendi havalandırma bahçeleri bulunmadığından Mevcut Büyük Havlandırma Bahçelerine Yapılan program ve alınan idare ve gözlem kurulu kararı ile bahçelere çıkarılmaktadır.

2) Adı geçen D-33 koğuşunda kaldığı 16/03/2017-29/03/2017 tarihleri arasında herhangi bir yakını, müdafii veya yasal temsilcisi ile görme gerçekleştirmediği uyap kayıtlarından anlaşılmaktadır.

3) Adı geçen 16/03/2017-29/03/2017 tarihleri arasında süreli veya süresiz yayınlardan yararlanma talebi olmadığından dolayı bunlardan yararlanmamıştır. Dış kantin aracılığı ile kitap talep etme veya satın alma imkanının bulunduğu, ancak böyle bir talebi bulunmamaktadır.

4) Adı geçen her gün sabahları 09:00-10:00 saatleri arasında öğleden sonra 14:00-15:00 saatleri arasında havalandırma imkanından toplam iki saat yararlandığı, bu imkanın diğer tutuklularla birlikte olacak şekilde (ortak bir avluyu kullanma suretiyle) kullanmıştır. Adı geçen D-34, D-35, D-36 koğuşunda kalan tutuklularla birlikte havalandırma hakkı kullanılmamıştır.

5) Adı geçen 16/03/2017-29/03/2017 tarihleri arasında psikolojik bir değerlendirmeye tabi tutulduğuna dair bir kayda rastlanmadığı, ayrıca bu tarihleri arasında hastalığı veya bir sağlık mazeretinden dolayı herhangi bir talebinin bulunmamasından dolayı muayene olduğuna dair bir kaydı bulunmamaktadır.

Sonuç olarak cezaevindeki tutuklu/hükümlü sayısı, tutuklu/hükümlülerin suçları, başka kurumlardan gelecek toplu sevkler göz önüne alınarak kurum içinde tutuklu/hükümlülerin koğuş değişiklikleri yapılmaktadır. Kurum içinden veya kurum dışından gelen bilgiler doğrultusunda tutuklu/hükümlülerin can güvenliği için veya kurum içinden dışarıya, kurum dışından gelebilecek örgütsel haberleşmeyi önle [me] amaçlı olarak da koğuş değişiklikleri yapılabilmektedir. Ancak bütün bunlar yapılırken tutuklu/hükümlüler bunun cezalandırma amaçlı yapıldığını düşünememektedirler."

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

15. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumları" kenar başlıklı 9. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"(1) Yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlilerine sahip, firara karşı teknik, mekanik, elektronik ve fiziki engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları sürekli kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasların geçerli olduğu sıkı güvenlik rejimine tâbi hükümlülerin bir veya üç kişilik odalarda barındırıldıkları tesislerdir. Bu kurumlarda bireysel veya grup hâlinde iyileştirme yöntemleri uygulanır.

(2) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm olanlar ile süresine bakılmaksızın, suç işlemek amacıyla örgüt kurmak, yönetmek veya bu örgütün faaliyeti çerçevesinde,

Türk Ceza Kanununda yer alan;

...

d) Devletin güvenliğine karşı suçlardan (madde 302, 303, 304, 307, 308),

e) Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlardan (madde 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315),

Mahkûm olanların cezaları, bu kurumlarda infaz edilir.

... "

16. 5275 sayılı Kanun'un "Tutukluların barındırılması" kenar başlıklı 113. maddesi şöyledir:

"(1) Tutuklular, maddî olanaklar elverdiğince suç türlerine ve taşıdıkları güvenlik riskine göre ayrı odalarda barındırılırlar. Aralarında husumet bulunanlar ile iştirak hâlinde suç işlemiş olanlar aynı odalarda barındırılmazlar ve birbirleri ile temas etmelerini engelleyecek tedbirler alınır."

17. 5275 sayılı Kanun'un "Tutukluların yükümlülükleri" kenar başlıklı 116. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"(1) Bu Kanunun; yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumları, ... güvenlik ve iyileştirme programına ve sağlığın korunması kurallarına uyma, ... kapıların açılmaması ve temasın önlenmesi, ... haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama, ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma, hücreye koyma, ... yönetim tarafından alınabilecek tedbirler, zorlayıcı araçların kullanılması, ... şikâyet ve itiraz, ... avukat ve noterle görüşme hakkı, kültür ve sanat etkinliklerine katılma, ifade özgürlüğü, kütüphaneden yararlanma, süreli veya süresiz yayınlardan yararlanma hakkı, telefonla haberleşme hakkı, radyo, televizyon yayınları ile internet olanaklarından yararlanma hakkı, ... muayene ve tedavi istekleri, ... hükümlülerin sayısı ve uygulanacak güvenlik tedbirleri, eğitim programları, öğretimden yararlanma, muayene ve tedavileri, sağlık denetimi, hastaneye

sevk, ... ziyaret, yabancı hükümlülere ziyaret, ziyaret ve görüşlerde uygulanacak esaslar, beden eğitimi, kütüphane ve kurslardan yararlanma konularında 9, 16, 21, 22, 26 ilâ 28, 34 ilâ 53, 55 ilâ 62, 66 ilâ 76, 78 ilâ 84 ve 86 ilâ 88 inci maddelerinde düzenlenmiş hükümlerin tutukluluk hâliyle uzlaşır nitelikte olanları tutuklular hakkında da uygulanabilir."

B. Uluslararası Hukuk

18. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "*İnsan haklarına saygı yükümlülüğü*" kenar başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Yüksek Sözleşmeci Taraflar kendi yetki alanları içinde bulunan herkesin, bu Sözleşme'nin birinci bölümünde açıklanan hak ve özgürlüklerden yararlanmalarını sağlarlar."

19. Sözleşme'nin 3. maddesi şöyledir:

"Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz."

20. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Sözleşme'nin 3. maddesi ile ilgili içtihatlarında kötü muamele yasağının demokratik toplumların en temel değeri olduğunu vurgulamıştır. Terörizmle ya da organize suçla mücadele gibi en zor şartlarda dahi Sözleşme'nin mağdurların davranışlarından bağımsız olarak işkence, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlerden men ettiği belirtilmiştir. Kötü muamele yasağının Sözleşme'nin 15. maddesinde belirtilen toplum hayatını tehdit eden kamusal tehlike hâlinde dahi hiçbir istisnaya yer vermediği içtihatlarda hatırlatılmıştır (*Selmouni/Fransa* [BD], B. No: 25803/94, 28/7/1999, § 95; *Labita/İtalya* [BD], B. No: 26772/95, 6/4/2000, § 119).

21. AİHM, hükümlü ve tutukluların (mahpusların) Sözleşme'de yer alan temel hak ve hürriyetlerin tamamına kural olarak sahip olduğunu pek çok kararında yinelemiştir (*Hirst/Birleşik Krallık* (No. 2), [BD], B. No: 74025/01, 6/10/2005, § 69). Bununla birlikte ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi kurumda güvenliğin sağlanmasına yönelik kabul edilebilir makul gerekliliklerin olması durumunda sahip olunan haklar sınırlandırılabilir (*Silver ve diğerleri/Birleşik Krallık*, B. No. 5947/72..., 25/3/1983, §§ 99-105).

22. AİHM, Sözleşme'nin 3. maddesi çerçevesinde ceza infaz kurumunda tutulma koşullarını değerlendirirken başvurucular tarafından yapılan somut olaylara ilişkin iddialarla birlikte koşulların bir bütün olarak gözetilmesi gerektiğini belirtmiştir (*Dougoz/Yunanistan*, B. No: 40907/98, 6/3/2001, § 46). Bu kapsamda önlemlerin şiddeti, amacı ve bireyler için sonuçları birlikte değerlendirilmelidir (*Van der Ven/Hollanda*, B. No: 50901/99, 4/2/2003, § 51).

23. AİHM'e göre infazın yöntemi ve infaz sürecindeki davranışların mahkûmları özgürlükten mahrum kalmanın doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntılı veya eziyetli bir duruma sokmaması gerekir. Ceza infaz kurumunda tutulmanın pratik gerekleri çerçevesinde mahpusların sağlık ve esenlikleri gibi hususların yeterli bir şekilde güvence altına alınması ve gerekli tıbbi yardım sağlanması da insan onuruna yakışır şartların sağlanması için gereklidir (*Piechowicz/Polonya*, B. No: 20071/07, 17/4/2012, § 162).

24. AİHM'e göre bir kişiyi özgürlüğünden alıkoyan önlemler genel olarak elem verici ve onur kırıcı bir durum içermektedir. Ancak yüksek güvenlikli bir ceza infaz kurumunda tutulma, mahpuslar için tek başına kötü muamele yasağının ihlali olarak kabul edilemez. Kamu düzeninin sağlanması amacıyla bazı suçlardan ceza alanların veya tehlikeli mahkûmların yüksek güvenlikli ceza infaz kurumlarında tutulmaları gerekebilir. Firarı engellemek, diğer mahkûmların huzur ve güvenliğini sağlamak amacı ile yapılacak bu tür düzenlemeler bazı mahkûmların diğer mahkûmlardan ayrılması ve sıkı kontrol altında tutulmasını öngörebilir (*Piechowicz/Polonya*, § 161; *Ramirez Sanchez/Fransa* [BD], B. No: 59450/00, 4/7/2006, §§ 80-82 ve 138; *Messina/İtalya (No. 2)*, B. No: 25498/94, 28/9/2000, §§ 42-54; *Rohde/Danimarka*, B. No: 69332/01, 21/7/2005, § 78; *Van der Ven/Hollanda*, §§ 26-31, 50; *Csüllög/Macaristan*, B. No: 30042/08, 7/6/2011, §§ 13-16).

25. Ayrıca güvenliği sağlama, tutulan kişiyi diğer tutululardan koruma, devam eden yargılamada sanıkların hileli iş birliği yapmalarını veya tutulan kişinin dışarıdakilerle suç için iş birliği yapmalarını önleme gibi amaçlarla tek başına tutma tedbirinin uygulanması da mümkündür. Başka bir ifade ile sıkı güvenlik rejimine ilişkin bir tedbir olan tek başına tutma, kendiliğinden Sözleşme'nin 3. maddesine aykırı bir müdahale sayılmaz (*Van der Ven/Hollanda*, § 50). Uzun süre başkalarından ayrı tutmanın Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamında bir ihlal oluşturup oluşturmayacağı değerlendirilirken olayın özel koşullarına, tedbirin şiddetine, süresine, izlenen amaca ve ilgili kişi üzerindeki etkilerine bakılması gerekir (*Rohde/Danimarka*, § 93).

26. Öte yandan bir muamele veya cezanın kötü muamele olduğunu söyleyebilmek için eylemin *minimum ağırlık eşiğini* aşması beklenir (*Raninen/Finlandiya*, B. No: 20972/92, 16/12/1997, § 55; *Erdoğan Yağz/Türkiye*, B. No: 27473/02, 6/3/2007, §§ 35-37; *Gafgen/Almanya* [BD], B. No: 22978/05, 1/6/2010, §§ 88-90; *Costello-Roberts/Birleşik Krallık*, B. No: 13134/87, 25/3/1993, § 30).

27. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi (Bakanlar Komitesi) tarafından 11/1/2006 tarihinde 952. Delege Komitesi toplantısı sırasında kabul edilen Üye Devletlere Avrupa Cezaevleri Kuralları Hakkında REC (2006) 2 numaralı Tavsiye Kararı'nın ekinde yer alan Avrupa Cezaevi Kuralları'nın (Kurallar) 17. ve 18. maddeleri hükümlüler ve tutukluların yerleştirme ve barındırmalarına ilişkin kriterleri düzenlemektedir. Bu kuralların ilgili bölümü şöyledir:

" Yerleştirme ve Barındırma

...

17.2. Cezaevlerine yerleştirmede, suçun devamlı takibi, güvenlik ve emniyet gerekleri ve tüm mahpuslara uygun rejimlerin sağlanması ihtiyacı hesaba katılmalıdır.

...

18.1. Mahpuslara sağlanan barınma yerleri ve özellikle yatakhane bölümleri, insan onuruna ve mümkün olduğunca özel yaşama saygı gösterecek biçimde olmalı, iklim koşulları ve özellikle zemin alanı, havanın metrekep miktarı, aydınlatma, ısıtma ve havalandırma dikkate alınarak, sağlık ve temizlik gereklerini karşılamalıdır.

18.2. Mahpusların yaşadığı, çalıştığı veya bir araya geldiği tüm binalarda:

...

c. Mahpusların personel ile gecikmeksizin irtibat kurmasını mümkün kılan bir alarm sistemi olmalıdır.

...

18.5. Başkalarıyla aynı koğuşu paylaşmasının tercih edilebilir olması dışında, mahpuslar normal olarak geceleri tek kişilik odalarda barındırılmalıdır.

...

18.10. Bütün mahpusların kaldıkları yerler, onların kaçma ve kendilerine veya başkalarına zarar verme tehlikesine karşı asgari sınırlayıcı güvenlik düzenlemelerine uygun koşullarda olmalıdır.

..."

28. Kurallar'ın açık havaya çıkma ve boş zaman faaliyetlerine ilişkin kriterleri düzenleyen 27. maddesinin 1. fıkrası şöyledir:

"Eğer hava koşulları elveriyorsa, her mahpusun günde en az bir saat açık havaya çıkarak egzersiz yapmasına fırsat verilmelidir."

29. Kurallar'ın 51, 52 ve 53. maddeleri özel yüksek güvenlik ve asayiş tedbirlerine ilişkin kriterleri düzenlemektedir. Söz konusu kriterlerin güvenliğe ilişkin ilgili bölümü şöyledir:

"...

51.4. Böylece her mahpus taşıdığı tehlike seviyesine uygun güvenlik koşulları altında tutulmalıdır.

51.5. Gerekli olan güvenlik seviyesi, kişinin hapsedilme süresi boyunca düzenli aralıklarla gözden geçirilmelidir."

30. Kurallar'ın özel yüksek güvenlik ve emniyet tedbirlerine ilişkin bölümü ise şöyledir:

"Özel Yüksek Güvenlik ve Emniyet Tedbirleri

53.1. Özel yüksek güvenlik ve emniyet tedbirleri sadece istisnai hallerde uygulanmalıdır.

53.2. Bu tür tedbirlerin herhangi bir mahpusa uygulanması durumunda izlenecek açık prosedürler olmalıdır.

53.3. Bu tür tedbirlerin her birinin mahiyeti, süresi ve uygulanma sebepleri ulusal mevzuat ile belirlenmelidir.

53.4. Her olayda, söz konusu tedbirlerin belirli bir süre için uygulanması yetkili makam tarafından onaylanmalıdır.

53.5. Onaylanmış olan sürenin uzatılmasına ilişkin olarak alınan herhangi bir karar, yeniden yetkili makamın onayına sunulmalıdır.

53.6. Bu tür tedbirler mahpus gruplarına değil, bireysel mahpuslara uygulanmalıdır.

53.7. Bu tür tedbirlere tabi tutulan herhangi bir mahpusun 70. kural hükümleri gereğince şikayet hakkı olmalıdır."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

31. Mahkemenin 28/6/2018 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

32. Başvurucu; tutuklanarak konulduğu Ceza İnfaz Kurumunda diğer mahpuslar ile birlikte çoklu odada barındırılmakta iken talebi olmadığı, diğer mahpuslarla bir sorun yaşamadığı, bir disiplin cezası da almadığı hâlde herhangi bir gerekçe gösterilmeksizin tek kişilik odaya alındığını, burada tutulduğu süre boyunca diğer mahpuslarla iletişim kurmasının engellendiğini, açık havalandırma imkânından günde sadece bir saat yararlandırıldığını, bunun yanında Ceza İnfaz Kurumu kütüphanesinden de faydalandırılmadığını belirterek bu şekilde dış dünyadan tecrit edilmesine rağmen ilgililerin bu konudaki bilgi taleplerine dahi yanıt vermediklerini ileri sürmüştür.

33. Başvurucu; ilgili yasal düzenlemelere göre kendisi gibi tutuklu statüsünde olanların tek kişilik odalara alınmasının mümkün olmadığını, bu ve yukarıda ifade edilen diğer sebeplerle tek kişilik odaya alınma kararına karşı yetkili adli makamlara başvurduğunu ancak söz konusu makamların yeterli gerekçe olmaksızın başvurularını reddettiğini, ayrıca Ceza İnfaz Kurumu idaresince durumunda ne gibi bir değişiklik gerçekleştiği de açıklanmaksızın söz konusu uygulamaya son verilerek yeniden çoklu odaya alındığını iddia etmiştir.

34. Başvurucu, bir suç isnadına bağlı olarak tutulmasına rağmen tek kişilik odaya alınmasının kendisine hükümlü muamelesi yapılması anlamına gelmesinin yanında burada bazı haklardan mahrum bırakılmasının da fiziksel ve ruhsal bütünlüğü üzerinde olumsuz etkiler meydana getirdiğini belirterek Anayasa'nın 38. maddesinde güvence altına alınan masumiyet karinesi ile Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür; adli yardım ile maddi ve manevi tazminata karar verilmesi taleplerinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

35. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun şikâyetlerini dile getiriş biçimi dikkate alındığında iddialarının özünün tutuklu olarak konulduğu Ceza İnfaz Kurumunda bu statüsüne rağmen tutulmakta olduğu çoklu odadan herhangi bir haklı gerekçe olmaksızın bir süreliğine tek kişilik bir yaşam odasına alınmasının ve bu zaman zarfında bazı haklardan yoksun bırakılmasının kötü muamele yasağını ihlal ettiğine ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle başvurucunun tüm iddiaları, Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan söz konusu yasak kapsamında incelenmiştir.

36. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

“... ”

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.

“... ”

37. Devletin bireyin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına saygı gösterme yükümlülüğü, öncelikle kamu otoritelerinin bu hakka müdahale etmemelerini yani anılan maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen şekillerde kişilerin fiziksel ve ruhsal zarar görmelerine neden olmamalarını gerektirir. Bu, devletin bireyin vücut ve ruh bütünlüğüne saygı gösterme yükümlülüğünden kaynaklanan negatif ödevidir (*Cezmi Demir ve diğerleri*, B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 81).

38. Diğer taraftan Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası ve Sözleşme'nin 3. maddesi herhangi bir sınırlama öngörmemekte ve işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve cezaların yasaklanmasının mutlak mahiyetini belirtmektedir. Kötü muamele yasağının mutlak mahiyeti Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında belirtilen savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike hâlinde dahi istisna öngörmemiştir. Aynı şekilde Sözleşme'nin 15. maddesi benzer bir düzenleme ile kötü muamele yasağına ilişkin herhangi bir istisna öngörmemiştir (*Turan Günana*, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, § 33).

39. Tutulma koşulları, tutulanlara yapılan uygulamalar, ayrımcı davranışlar, devlet görevlileri tarafından sarf edilen hakaretamiz ifadeler, kişiye normal olmayan bazı şeyleri yedirme, içirme gibi muameleler kötü muamele olarak ortaya çıkabilir (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 90). Mahpuslar, Anayasa'nın 19. maddesi kapsamında hukuka uygun olarak kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkından mahrum bırakılabilirken (*İbrahim Uysal*, B. No: 2014/1711, 23/7/2014, §§ 29-33) genel olarak Anayasa ve Sözleşme'nin ortak alanı kapsamında kalan diğer temel hak ve hürriyetlere sahiptir. Bununla birlikte ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi ceza infaz kurumunda güvenliğin sağlanmasına yönelik kabul edilebilir, makul gerekliliklerin olması durumunda sahip olunan haklar sınırlanabilir (*Turan Günana*, § 35).

40. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasındaki "*Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.*" şeklindeki kural mahpuslara yönelik uygulamalar için de geçerlidir. Bu husus, 5275 sayılı Kanun'un "*İnfazda temel ilke*" kenar başlıklı 2. maddesinin (2) numaralı fıkrasında "*Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz.*" ve yine aynı Kanun'un 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde "*Hürriyeti bağlayıcı cezanın zorunlu kıldığı hürriyetten yoksunluk, insan onuruna saygının korunmasını sağlayan maddî ve manevî koşullar altında çektirilir.*" şeklinde düzenleme ile açıkça vurgulanmıştır. Dolayısıyla verilen bir mahkûmiyet veya tutuklama kararının infazında mahkûmlar veya tutuklular için sağlanacak şartlar insan onuruna saygıyı koruyacak nitelikte olmalıdır (*Turan Günana*, § 36).

41. Ceza infaz kurumlarında kötü muamele olarak kabul edilecek hususlar farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunlar ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahpuslar için bir ceza infaz kurumundaki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Ceza infaz kurumlarındaki yaşam, mahpuslara sunulan aktivitelerin genişliğinden mahpuslar ve ceza infaz görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir (*Turan Günana*, § 37). Anayasa'nın 17. maddesi, ceza infaz kurumunda tutulan bir mahpusun içinde bulunduğu şartların insan onuruna yakışır bir şekilde olmasını da koruma altına almaktadır. İnfazın yöntemi ve infaz sürecindeki

davranışların mahpusları özgürlükten mahrum kalmanın doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntılı veya eziyetli bir duruma sokmaması gerekir (*Turan Günana*, § 39).

42. Yukarıda ifade edilen tüm hususların yanında ilave olarak bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi için asgari bir ağırlık derecesine ulaşmış olmasının gerektiğini ifade etmek gerekir. Her olayda asgari eşiğin aşılmış olmadığı somut olayın özellikleri dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Bu bağlamda muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi faktörler önem taşımaktadır (*Tahir Canan*, § 23).

43. Somut olayda başvuru, terör örgütü üyesi olduğu gerekçesiyle tutuklanarak ilgili düzenlemeler gereğince (bkz. §§ 15, 17) sıkı güvenlik rejimine tabi hükümlü veya tutukluların bir veya birkaç kişilik odalarda barındırıldıkları tesis niteliğindeki yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumlarından olan Sincan Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna konulmuş, ardından buradan aynı nitelikteki Keskin Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakledilmiştir. Başvuru, bu süreçlerden sadece Keskin'de tek kişilik bir yaşam odasında tutulmasından şikâyet etmektedir.

44. Öncelikle Anayasa Mahkemesi içtihadının ceza infaz kurumlarında hükümlü ya da tutuklu statüsüyle tutulan kişilerin hücre hapsine alınmasının ya da diğer tutulanlardan ayrılmasının tek başına Anayasa'nın 17. maddesine aykırı bir durum oluşturmadığı yönünde olduğunu belirtmek gerekir. Disiplinin sağlanması, güvenlik gerekçesi veya ayrı tutulan kişiyi diğer tutulan kişilerden korumak kaygısıyla bu tür uygulamalar yapılabilmektedir (*Turan Günana* § 43; *Ahmet Yeter*, B. No: 2014/5100, 16/2/2017, § 39). Ayrıca tek başına tutma tedbirinin sadece güvenlik veya disiplini sağlama kaygısıyla değil mahpusların devam eden soruşturmalarda hileli iş birliği yapmalarını veya dışarıdakilerle yeni bir suç işlemek için iş birliği yapmalarını önleme gibi amaçlarla uygulanması da mümkündür.

45. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası çerçevesinde ceza infaz kurumlarında tutulma koşullarını değerlendirirken başvuru tarafından ileri sürülen somut olaylara ilişkin iddialarla birlikte koşulların bir bütün olarak gözetilmesi ve bu kapsamda önlemlerin şiddeti, süresi, amacı ve bireyler için sonuçlarının birlikte değerlendirilmesi gerektiğini de kabul etmiştir (*Turan Günana*, § 38). Dolayısıyla her başvuruda somut olayın özel koşulları, alınan tedbirin niteliği ve süresi, amacı ve söz konusu kişi üzerindeki etkisi değerlendirilmelidir.

46. Somut olaya bu yönüyle bakıldığında öncelikle başvuru, tutulduğu tek kişilik yaşam odasının fiziki koşullarından şikâyet etmediği görülmektedir. Aslında başvuru tutulduğu odanın büyüklüğü, tuvalet ve duş ile mutfak ihtiyaçları için ayrılmış uygun ve yeterli bölümlere sahip olması gibi özellikleri dikkate alındığında Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilen Avrupa Cezaevi Kuralları'na uygun koşullarda tutulduğu da ortadadır (bkz. §§ 14, 27).

47. Ayrıca başvuru, tek başına tutulduğu her gün açık havaya çıkma imkânından sabah vakti ve öğleden sonra birer saat olmak üzere iki saat süresince diğer mahpuslarla birlikte ve bu mahpuslar ile ortak bir avluyu kullanma suretiyle de faydalandırılmıştır. Başvuru, hiçbir gerekçe ileri sürmeksizin bu sürenin yetersizliğinden de şikâyet etmektedir. Yukarıda bahsi geçen Avrupa Cezaevi Kuralları

(bkz. § 28), açık havaya çıkma imkânından her gün yararlandırılması, gün içinde yararlanmasına imkân verilen zaman dilimleri ile toplam yararlanma süresi dikkate alındığında başvurunun iddiasının aksine her gün için söz konusu olan iki saatlik sürenin makul olmadığı söylenemeyeceği kanaatine varılmıştır. Bununla birlikte açık havaya çıkma imkânını diğer mahpuslarla birlikte kullanan başvurunun mahpuslar ile iletişimin -iddia ettiği aksine- kesilmediği de anlaşılmıştır.

48. Diğer yandan başvuru, tek başına tutulduğu süre boyunca fiziksel ve ruhsal durumunun izlenmediğini de ileri sürmüştür. Ceza İnfaz Kurumunun ilgili yazısından başvurunun bu sürede dışarıdan gözlemlendiğinin ve bu konuda yetkililerden herhangi bir talebinin olmadığı anlaşıldığı gibi başvuru, tek başına tutulmasının fiziksel ve ruhsal bütünlüğü üzerinde ne gibi etkileri olduğu ile bu etkilerle rağmen gerekli tıbbi tedbirler alınmadığı hususunda Anayasa Mahkemesine ilgili ve yeterli bir açıklamada bulunmamış; bireysel başvuru formunda bu konuda herhangi bir bilgi ve belgeye de yer vermemiştir.

49. Başvuru ayrıca anılan süreçte Ceza İnfaz Kurumu kütüphanesinden faydalandırılmadığını da ileri sürmüştür. Ancak başvuru, bu konuda bir talebi bulunduğuna ilişkin herhangi bir bilgi veya belgeyi ne başvurusunu Anayasa Mahkemesinden önce inceleyen yetkili adli makamlara ne de Anayasa Mahkemesine sunmuştur. Ceza İnfaz Kurumunun bu konudaki cevabına bakıldığında ise başvurunun tıpkı bu süreçte fiziksel ve ruhsal durumunun etkilenmesine rağmen yetkililer tarafından gerekli tıbbi tedbirlerin alınmadığı şikâyetinde olduğu gibi idareye bu konuda bir başvurusunun olmadığı belirtilmediği görülmektedir.

50. Ceza infaz kurumlarında kötü muamele olarak kabul edilecek hususlar farklı şekillerde tezahür edebilir. Bu bağlamda tek kişilik bir odada tutulmaya ilişkin koşullar olayın kendine özgü koşullarına göre kötü muamele yasağı kapsamında gerçek bir sorun olarak ortaya çıkarılabilir. Bununla birlikte bu koşulların söz konusu uygulamanın niteliğinden kaynaklanan ve özgürlükten mahrum kalmanın doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinin ötesinde asgari bir ağırlık derecesine ulaşmış olması gerekmektedir. Somut olayda başvurunun şikâyet ettiği tutulma koşulları bakımından ise söz konusu asgari eşik derecesinin aşılmadığı sonucuna varılmıştır.

51. Başvurunun tek kişilik odaya alınmasına ilişkin İdare ve Gözlem Kurulu kararı (bkz. § 9) ile buna yapılan itirazın reddine dair yargı kararında (bkz. § 12) bu tür bir uygulamaya gidilmesiyle başvurunun can güvenliğinin ve devam eden soruşturmaların selâmetinin sağlanmasının amaçlandığı açıklanmıştır. Dolayısıyla başvurunun, tek kişilik odada tutulmasına ilişkin kararların ilgili ve yeterli gerekçe içermediği iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olduğu kanaatine varılmıştır.

52. Açıklanan gerekçelerle kötü muamele yasağına ilişkin bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından başvurunun yargılama giderlerini 6demekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 28/6/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Burhan ÜSTÜN

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ